

Mario Benedetti

Uruguaylı şair, yazar, gazeteci, eleştirmen ve siyaset adamı. 14 Eylül 1920 doğumlu. Şiirlerini bir araya getirdiği ilk kitabı 1945 yılında yayımlandı. Sonraki yıllarda daha çok romancılığıyla ünlenmiş olsa da, Latin Amerika'nın ve İspanyolcanın en çok okunan şairlerindendir. Şiirleri 20. yüzyılın önemli bestecileri tarafından bestelenmiş, albümlere kaydedilmiş, yorumlanmış ve sahnelenmiştir. Juan Carlos Onetti ve Eduardo Galeano'yla birlikte Uruguay edebiyatının en tanınmış üç isminden biri olan Benedetti, 1939-1974 yılları arasında Montevideoda yayınlanan Latin Amerika'nın efsanevi dergisi Marcha'da bu iki yazar gibi uzun yıllar etkinlik gösterdi. Montevideodaki Universidad de República'da (Cumhuriyet Üniversitesi) Latin Amerika Edebiyatı bölüm başkanlığı görevinde bulunmuş ve 1968 yılında Havana'da Casa de las Américas bünyesindeki Edebiyat Araştırmaları Merkezi'ni kurup 1971'e dek yöneticiliğini yapmıştır. Benedetti 17 Mayıs 2009 tarihinde yaşama veda etti.

Uruguay'nın askeri diktatörlükle yönetildiği 1973-1985 yıllarını sürgünde geçiren Benedetti, sırasıyla Buenos Aires, Lima, Havana, Mayorka ve Madrid'de ikamet etmiştir. Şiir, roman, öykü, oyun, inceleme ve gazete yazılarını bir araya getirdiği 80'den fazla kitabı vardır. En tanınmış eserlerinden La tregua, Türkçede Mola adıyla 2002 yılında Tavanarası Yayınları tarafından yayınlandı. Benedetti'nin Yıldızlar ve Sen isimli bir öykü kitabı ile Edebiyat ve Devrim isimli bir deneme kitabı önceki yıllarda Belge Yayınları tarafından dilimize kazandırılmıştı. Kırık Köşeli İlkbahar isimli romanı geçtiğimiz yayın döneminde Ayrıntı Yayınları Edebiyat Dizisi içinde okura sunulmuş olan Benedetti'nin şiirleri Türkçede ilk kez kitap halinde yayınlanıyor. Aşk Kadınlar ve Hayat şairin kitaba adını veren temalar etrafında gezinen şiirlerinden bizzat seçip hazırladığı özel bir antoloji niteliğindedir.

Bülent Kale

1973 Konya doğumlu. İstanbul Üniversitesi İspanyol Dili ve Edebiyatı mezunu olan Kale'nin makale, deneme, eleştiri, gezi ve güncel siyaset yazıları ve çevirileri 1995'ten bu yana pek çok dergide ve haber sitesinde yayınlanıyor. Eduardo Galeano, Javier Marías, Juan Goytisolo İspanyolca aslından Türkçeye kazandırdığı isimler arasında. Kale, Kitap çevirmenleri Meslek Birliği'nin (Çev-Bir) kurucu üyelerindendir.

Kale'nin Nicanor Parra, Rubén Darío, Juan Gelman ve Alejandra Pizarnik gibi şairlerden yaptığı çeviriler önümüzdeki yayın döneminde Ayrıntı Şiir kütüphanesi raflarında yerini alacak.

Mario Benedetti
Aşk Kadınlar ve Hayat

Ayrıntı: 910
Şiir Dizisi: 2

Aşk Kadınlar ve Hayat
Mario Benedetti

Kitabın Orjinal Adı
El Amor, Las Mujeres y La Vida

İspanyolca'dan Çeviren
Bülent Kale

© Fundación Mario Benedetti, 1995
c/o Schavelzon Graham Agencia Literaria, S.L.

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Tasarımı
Petek Yılmaz

Kapak Düzeni
Gökçe Alper

Dizgi
Kani Kumanovalı

Baskı
Yazın Basın Yayın Mat. Tur. Tic. Ltd. Şti.
Çevre Sanayi Sitesi 8. Blok No: 38-40-42-44
Başakşehir - İstanbul
Sertifika No: 12028

Birinci Basım: *İstanbul, Eylül 2015*
Baskı Adedi 1000

ISBN 978-605-314-021-4
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No.:3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/AYRINTIYAYINEVI

facebook.com/ayrinti.yayinlari

instagram.com/ayrintiyayinlari

Mario Benedetti
Aşk Kadınlar ve Hayat

İspanyolca'dan Çeviren: Bülent Kale

Sunuş

Mario Benedetti 1970 yılında Küba'da yazdığı *Juan Ángel'in Doğum Günü* isimli manzum romanını Raúl Sendic'e ithaf etmişti. Ulusal Kurtuluş Hareketi-Tupamarolar'ın (Movimiento Nacional de Liberación –Tupamaros) kurucularından olan Raúl Sendic, 1968'ten itibaren silahlı mücadeleye geçen örgütün o dönem yeraltında yaşayan ve birkaç yıl sonra Benedetti'nin de Montevideo'daki evinde saklayacağı gerilla lideriydi.

Sendic'e ithaf ettiği eserinde, Montevideolu bir çocuğun büyüüp bir Tupamaro gerillası oluşunun hikâyesini doğum günleri üzerinden tek bir güne sığdırarak anlatır Benedetti. Şiir formunda yazılan romanın finalinde artık bir gerilla olan Juan Ángel ve arkadaşları bir hücre evinde kısıtılırlar. Devrimci grup kanalizasyon şebekesinden kaçarken içlerinden biri, Marcos, arkadaşları zaman kazansınlar diye güvenlik güçlerini yaklaştırmamak için evde kalır. Grup üyeleri kanalizasyon hattına girip kaybolmadan önce yoldaşları Marcos'la tek tek vedalaşır ve hepsi de sözlerini şu dilekle bitirir: “Dilerim yaşarsın Marcos!”

Yıllar sonra bir başka Marcos, Subcomandante Marcos, 1995 yılında Eduardo Galeano'ya yazdığı bir mektupta Chiapas'tan Benedetti'ye selam gönderir ve Marcos'un ölmediğini, orada Güney Meksika dağlarında yaşadığını haber verir:

“Marcos ismini *Juan Ángel'in Doğum Günü*'nden aldım!”

Mario Benedetti şiiri de tıpkı aktardığım hikâyedeki gibi hayatla şiir arasında gider gelir. Hayatın içinde gezinir, şiirle çakıştığı yerleri araştırır, bulur, paylaşır. İnsan ve hayata dair her şeye aşınadır, okura ulaşabileceği tüm araçları kullanarak hayatı yeniden kurar. Ve o dizelerde şair okurla, okurlar kendileriyle buluşur. Okura kendi deneyimini, kendi şiirini sunan Benedetti sonunda onu yine kendi hayatına bırakır ve oradaki şiiri, oradaki şairi araştırmaya, bulmaya, paylaşmaya çağırır: İlle de “şiir formunda” olmasa bile.

Şiir, şairin boy gösterdiği yer değildir Benedetti'de. Şiirin gösterildiği, paylaşıldığı yerdir. Şair ve okur yoldaşırlar orada. Acıları, neşeleri, hayalleri benzerdir. Adalet için, eşitlik için, özgürlük için kavgayı birlikte verecek, şiirlerde olmayan gerçek bir yeni hayatı birlikte kuracaklardır. Büyük laflar, şairane pozlar yoktur. Dostluk vardır, kardeşlik ve samimi bir sohbet vardır. Bu duruş, bu çaba, bu şiir Latin Amerika'nın ve İspanyolcanın en çok okunan, en sevilen şairlerinden yapmıştır Mario Benedetti'yi.

Aşk Kadınlar ve Hayat, Mario Benedetti'nin kendi seçtiği şiirlerden oluşan ve ilk kez 1995 yılında yayınlanan bir aşk şiirleri seçkisidir. Seçki kendi içinde Benedetti'nin şiirsel yolculuğuna ve hayatına dair pek çok bilgiyi sunar. Şiirleri Türkçe'ye aktarırken okurun aklına takılabilecek bazı noktaları kitabın sonuna eklediğimiz kısa notlarla açıkladık. Ancak ben burada, bu notlara sıkıştıramadığımız ama okurun şiirin genelini anlamasına yardımcı olabileceğini düşündüğüm bir ayrintıdan da kısaca bahsetmek istiyorum.

“Son çıkan ışığı söndürsün!” dediği söylenir acı bir alayla 1973 yılında Montevideo Carrasco Havaalanı'ndaki bir duvar yazısının. Askeri darbeden sonra beraber ülkedeki üç milyonluk nüfusun bir milyonu ülkeyi terk etmiştir. Ülke boşalır, nüfusun üçte biri sürgüne gider. Darbe gerçekleştiğinde 53 yaşında olan Benedetti de ülkeyi terk edenler arasındadır. Ama bu kitaptaki şiirlerinin büyük çoğunluğunu yazdığı karısı Luz López Alegre Montevideo'da kalır. İkisinin de yaşlı anneleri vardır ve birinin onlarla ilgilenmesi gerekmektedir.

Benedetti 12 yıl boyunca yalnızca ülkesinden değil, bunca şiir yazdığı eşinden de uzak kalır. Bu sürgün döneminin dört yılını (1976-1980) geçirdiği Küba yıllarında telefonla bile görüşemezler. Benedetti karısına yazdığı mektupları Küba'dan çıkan dostlarına verir ve onlar da gittikleri ülkelerden başka isimlerle Luz'a gönderirler. Okurun şiirlerde karşılaşacağı sürgün, hasret, sevdiği kadının hayali ya da onun yüzünü görebilme, ona dokunabilme yahut yakınında olduğunu bilme mutluluğu gibi temalar bu bilgiler ışığında değerlendirilmelidir.

Şiir çevirisi zorlu bir uğraş. Çevirmen için de her zaman –sonunda mutlaka yenildiği– yiğitçe bir meydan okuma olmuştur. Bu kaçınılmaz yenilgilerin iki temel sebebi vardır: birincisi, çevirmen tam olarak neyi çevirmesi gerektiğini (çevirmenden bir metni şiir yapan şeyin ne olduğunu bulması beklenir) bilmez; ikincisi ise bunu bulduğunu iddia etse bile (rol keser burada çevirmen) tam olarak nasıl çevireceğini (başka bir dildeki şiiri çözümleyip yerine bir şiir kurması istenir çevirmenden) bilmez. Yine de (şiirin, başka bir dilde de olsa, olan bir şeyin yerine kurulamayacağını, yalnızca olmayan şeyler için, tek seferlik olduğunu bilmesine rağmen) girişir çevirmen bu işe. Çünkü mağlubu yoktur bu yenilginin. Çünkü “her şeyden biraz kalır.” Şiir de, şair de, çevirmen de, okur da, çevirinin iki yanında uzanan diller de kazançlı çıkar bu yenilgiden. Şiirli bir yenilgidir bu. Yenilen pehlivanın yanaklarındaki mahçup pembelik o şiirden gelir.

Dediğim gibi, bir çevirmenin çevireceği metni okurlarla paylaşmaya değer yapan şey ya da şeyleri doğru tespit etmesi ve bunlardan çok uzaklaşmaması lazım gelir işini hakkıyla yapması için. Bunlar bir nevi pusulasıdır çevirmenin. İlgili ipuçları metnin içinde mevcuttur. Düzyazıda daha çok ve daha açıktır bu ipuçları. Şiirde ise daha az ve daha muğlaktırlar. Bu azlık ve muğlaklık şiir çevirisinde daha yoruma açık, daha geniş bir alan bırakır çevirmene; bazı çeviri sorunlarını şiir duygusuna dayanarak çözmesi gerekir çevirmenin.

Ancak “bu da benim şiir duygum” denerek türlü türlü denemelerin önünü açacak havai bir duygu değildir bu. Tam aksine, çevirmenin şairin diğer kitaplarını, şiirlerini, söyleşilerini, üzerine yapılmış çalışmalarını okuyarak eğitip biçimlendirdiği ve kendi dilinde yaptığını yapabilmesi için şairin hizmetine sunduğu epey işlenmiş ve bağımlı bir şiir duygusudur bu. Tek gayesi vardır: şairi ve şiirini hedef dildeki okurla buluşturabilmek.

Benedetti çok okunmasını ve sevilmesini, kendisinde “bir takıntıya dönüşen anlaşılır olmak” a da bağlar bir söyleşisinde. Bizim de bu şiir çevirisinde hem metinden çıkardığımız ipuçlarını değerlendirirken, hem de ipuçlarının yetmediği yerde şiir duygumuzu şairin hizmetine sunarken en belirleyici ölçütümüz “anlaşılır olmak” oldu. Bu macerada bizi en çok zorlayan, bize en çok öğreten uğraş da yine bu oldu: hem anlaşılır olup hem şiir kalabilmek. Elinizdeki kitapta size “anlaşılır” bir “şiir” sunmaya çalıştık.

Bitirmeden, biz derken kastettiğim, benimle birlikte bu çevirinin her satırına emek veren, bir zamanlar fotokopilerden okuduğum şiirleriyle benim şiir duygumu da besleyen şair Emirhan Oğuz’a teşekkür etmek isterim. Bana bu kitabı öneren, cesaretlendiren, çevirten, hatta benimle birlikte çeviren o oldu. Tek tek bütün şiirleri aslıyla karşılaştırarak elden geçirdi. Hemen hemen her satıra dokundu. Bazı oturmamış bölümlere alternatif çeviriler önerdi ve birlikte çeviriyi birazdan okuyacağımız son haline getirdik. Emeği ve sabrı için kendisine bir kez daha teşekkür ederim.

Artık şiiri okurla baş başa bırakma vakti geldi. Şimdi onca mesainin ardından şiiri hem Türkçenin geniş ovasında bir başına hem de bir kitabın sayfaları arasında bırakıp gitmek zamanı. Ama girişte aktardığımız hikâye aklımda. Başka bir dilde yeniden kurulan şiirin kronik çelimsizliğinden haberdarım. Yine de bu şiir bu kitapta kalmasın; Türkçe'ye, yazıya, aşka karışsın; bu dilin insanların diline, dudağına, aklına, yüreğine, gözlerine, kalemine, belleğine uğrasın umudumu koruyorum. Her yazının son cümlesinde açılan o çıkış hattından kaybolup giderken kime nasıl veda edeceğimi biliyorum:

Dilerim yaşarsın Mario!

Bülent Kale
Ocak 2015, İzmir

